AANTEKENINGEN BETREFFENDE ENIGE CAECUM SOORTEN UIT DE MIDDELLANDSE ZEE

door

Henk K. Mienis

De recente revisies van de Caecum soorten uit de Middellandse zee door Van Aartsen (1977) en Panetta (1980) laten op het eerste gezicht nog maar weinig plaats open voor verder commentaar. Bij een studie

van het Caecum materiaal aanwezig in de verzameling van de Hebreeuwse Universiteit in Jeruzalem, Israël, kwamen echter toch nog enkele gegegevens aan het licht, die mijns inziens publicatie verdienen.

1. De typelokaliteit van Caecum orientale De Folin, 1868.

Volgens Van Aartsen & Fehr-De Wal (1975: 82) is de typelokaliteit van Caecum orientale: Mersina. Enkele bladzijden verder verandert deze plaatsnaam echter in Messina, Sicilië (idem, 85). Ook Panetta (1980: 286 & 292) vermeldt als originele vindplaats voor deze soort Messina in Italië.

De Folin (1868: 107) beschreef deze soort echter van materiaal uit het oostelijk deel van de Middellandse Zee, dus kan dit nooit Messina geweest zijn. In werkelijkheid hadden Van Aartsen & Fehr-De Wal gelijk toen ze Mersina in eerste instantie als typelokaliteit vermeldden. Mersina is een oude naam voor het huidige Mersin, ook wel Içel genoemd, een havenstadje aan de zuidkust van Turkije.

2. Caecum clarkii Carpenter, 1858 ook in Israël.

De uitvoerige publicatie van Van Aartsen & Fehr-De Wal (1975) betreffende Caecum clarkii heeft in de afgelopen jaren tot een reeks van aanvullende berichten geleid (Hoeksema, 1981 & 1982; Stiva,1983a & 1983b; Van der Linden, 1983; De Bruyne, 1984 en Hoeksema & Hoenselaar, 1984). Deze berichten houden zich echter allen bezig met de uitbreiding van het verspreidingsareaal van Caecum clarkii in noordelijke richting: de Atlantische kust van Europa, inclusief het Kanaal en het Noordzeebekken.

Uit het oostelijk deel van zijn verspreidingsgebied is de soort slechts bekend van twee vindplaatsen: Delos, Griekenland (Van Aartsen & Fehr-De Wal, 1975) en Mersin, Turkije (De Folin, 1868). Hieraan kan nu een derde vindplaats toegevoegd worden: de baai van Haifa, Israel. In materiaal dat in 1947 op onbekende diepte gedregd is geworden, werd een enkel, doch typisch exemplaar aangetroffen tussen vele honderden exemplaren van Caecum trachea (Montagu, 1803) en Caecum auriculatum De Folin, 1868, en enkele tientallen exemplaren van Parastrophia asturiana De Folin, 1870. Caecum clarkii is nieuw voor de fauna van Israël.

3. Wat is Caecum rugulosum var. sublaevis Marshall in Sykes, 1925?

Bij de behandeling van de Caecum soorten uit het oostelijk gedeelte van de Atlantische Oceaan en de Middellandse Zee heeft zowel Van Aartsen (1977) als Panetta (1980) twee namen over het hoofd gezien, nl. Caecum rugulosum var. sublaevis Marshall in Sykes, 1925 en Caecum achates Sykes, 1925. Beide soorten zijn gebaseerd op materiaal verzameld tijdens de Porcupine Expeditie van 1870 in de Middellandse Zee.

Ik heb geen materiaal ingezien van Caecum achates, terwijl de afbeelding van het enig bekende exemplaar er nogal vrij vreemd uitziet (Sykes, 1925: plt. 9, fig. 3).

Van Caecum rugulosum var. sublaevis bevinden zich echter 4 syntypen in de voormalige Blok-verzameling, nu aanwezig in de Hebreeuwse Universiteit. Dit monster is voorzien van de volgende vindplaatsgegevens: Adventure Bank, 92 fths., Porcupine Expeditie, 1870. Eén exemplaar is een afgesleten Caecum trachea. de overige drie exemplaren behoren volgens mij tot Caecum clarkii.

Summary:
Notes concerning some Caecum species from the Mediterranean Sea.
1. The type locality of Caecum orientale de Folin, 1868 is Mersina (now Mersin or Içel) on the south coast of Turkey and not Messina, Sicily as mentioned by Van Aartsen & Fehr-De Wal (1975: 85) and Panetta (1980: 286 & 292).
2. Caecum clarkii Carpenter, 1858 is mentioned here for the first time from Israel. In 1947 a single specimen has been dredged in the Bay of Haifa.
3. Four syntypes of Caecum rugulosum var. sublaevis Marshall in Sykes, 1925 in the former Blok collection show that it has been based on a mixed sample of Caecum trachea and Caecum clarkii.

LITERATUUR

AARTSEN, J.J. VAN, 1977. Revision of the East Atlantic and Mediterranean Caecidae.- Basteria, 41: 7-19.
AARTSEN, J.J. VAN, & M.C. FEHR-DE WAL, 1975. A critical examination of Caecum clarkii Carpenter, 1858.- Basteria, 39: 81-86.
BRUYNE, R.H. DE, 1984. Caecum clarkii Carpenter, 1858 in Zeeuwsch-Vlaanderen.- Basteria, 48: 12.
FOLIN, L. DE, 1868. Smyrne, Rhodes et Mersina. Les Fonds de la Mer, 1: 103-108. Paris.
HOEKSEMA, D.F., 1981. Caecum clarkii Carpenter, 1858, in the Channel Islands, Great Britain: an extension of the known distribution to the north.- Basteria, 45: 66.
HOEKSEMA, D.F., 1982. Caecum clarkii Carpenter, 1858, ook uit bouwzand in Noord-Bretagne.- CB Ned. Malac. Ver., 205: 1239-1240.
HOEKSEMA, D.F., & H.J. HOENSELAAR, 1984. On the distribution of Caecum clarkii Carpenter, 1858 (Prosobranchia, Caecidae) in the Channel.- Basteria, 48: 27-30.
LINDEN, J. VAN DER, 1983. Nogmaals Caecum clarkii.- CB Ned. Malac. Ver., 210: 1338.
PANETTA, P., 1980. La famiglia Caecidae nel Mediterraneo.- Boll. Malacologico, 16: 277-300.
STIVA, A., 1983a. Caecum clarkii Carpenter, 1859 op Jersey (CI).- CB Ned. Malac. Ver., 210: 1333.
STIVA, A., 1983b. Wederom Caecum clarkii Carpenter, 1858.- CB Ned. Malac. Ver., 211: 1362.
SYKES, E.R., 1925. On the mollusca procured during the 'Porcupine' Expeditions, 1869-170.- Supplemental Notes, Part V. Proc. Malac. Soc. London, 16: 181-193.